אונדאנקבארע

(ערצעהלונג)
פון אמן

אזעלכע מאמענטען האט ער אין דער צייט פון די פאר צעהנדליג יאהר וואס ער ארבייט אין דער פאבריק געהאט א סך. עס פלעגט זיך אנהויבען מיט א שלעכטער שטימונג, באכדעם א דריקונג ביים הארץ, אין אמלעצט — דער פארדראכט. דער פארדראכט פלעגט איהם אויסמאלען פינסטערע בילדער, שרעקליך גרויסע, און איהם שרעקען: און וואס מעהר ער האט זיך געשראקען — זענען דיעזע בילדער אלץ מעהר געוואקסען, אלץ פינסטערער געווארען. פלעגט איהם דאס הארץ אנהויבען שטארק צו קלאפען — ניט אויסצוהאלטען. און ער פלעגט זיך ענטשלייסען אויף אן ארויסרוף. ער פלעגט זיך אנגעהמען מיט'ן נאנצען מוט, און אנטפעגען שטעלען זיך קעגען אט דער גרויסער פינסטערער שרעק, פארשטעלענדיג זי זיך נאך פיעל גרעסער און שרעקלי־כער, און מערקווירדיג — פונקט דאן זענען די פינסטערע שרעקליכע בילדער פארשוואונדען, דער פארדראכט — צוגרוי־נען, און א שטימונג פלעגט קומען א גע־הויבענע אזא, א פרעהליכע.

די מאמענטען האט ער שוין גוט געקענט און לאנג שוין ווי ער האט געפר־נען די פייסען אויף זיי צו שטיהען, גלייך ביים געבוירען ווערען. אט גלייך נאך ווי עס פלעגט איהם אנהויבען דריקען דאס הארץ פלעגט ער שוין פארוואהרען.

— וואס, די וועלט ווערט שוין פינ־סטער? דער הימעל פאלט שוין ארונ־טער? שדים שטרעקען אויס זייערע שפיצינע נעגעל צו דיר?

און באלד נאך ער האט געשפירט ווי א פארדראכט הויבט זיך אן צו באוועגען אין זיין ברוסט — פלעגט ער צו זיך שרייען:

— נעה! נעה אוועק פון מיר, ווייל איך וויים פון וואנען דו קומסט! צוויי שלאפלאזע נעכט האבען דיר געבראכט, און אין א נאסען צימער ביזטו געבוירען געווארען. נעה! וואורום אט שטעל איך זיך קעגען דיר, און דו אנטלויפסט וואו מעפער וואקסט — נעה!

אה, אין יענע מאמענטען האט ער געשמייכעלט! עס האט איהם וועה גע־טאן, און ער האט געשמייכעלט, וואורום וואס פאר א פארדראכטען האבען נעקענט עקזיסטירען אין זיין בריסט, אז — אין פאבריק איז ער א גלייעבטער — יא אין פאבריק איז ער גלייעבט — דאס ווייסען אלע, וויפיעל טויזענטער ארבייטער האב־בען זיך פאר זיין צייט געביטען! אט, ער וויל זיך דערמאהנען יענע די ערשטע און קען ניט — אזוי פיעל האבען זיי זיך געביטן... אינגשווערען, טעכניקער, אנ־פיהרער — אלץ האט זיך גערדרעהט אין א דאך אויף הינטער דער פאבריק ארום, און ער — ער איז געווען אין פאבריק, ווי א פאסאזשיר אין א שנעל צוג, און האט נעקענט אויסכאפען ווי־פיעל זיינען זיי, די וועלכע האבען זיך אויף הינטער דער פאבריק ארויסגע־דרעהט?

און וואס האבען זיי אין איהם געפר־נען?

ער שמייכעלט, און ווערט באלד צו־ריק ערנסט: — מען קען ניט זאגען, גע־זונטע הענט און פייעצעס, מיט א דיי־קצאפלין... פעהיגקייטען אויך אביסעל... קנאב, וואס האט עפעס אריין, אין דער פאבריק? אהא! ווען ער זאל נאך קע־נען אויסרעכענען זיין נאנצע ארבייט פאר דער נאנצער צייט, אין פארגלייך מיט די קאפיטאלען וואס די פאבריק האט פאר דער צייט געשאפן—וואלט ער שוין איצטער געווען גוט פארזארגט אויף זיין נאנצען לעבען!

און וואס האט ער איצטער, ווען ער איז אלט, מיער, און אויסגעשעפט? כאטשבי איין יאהר זיך אויסצורוהען גע־האט! און וואס וועט זיין מארגען? מארגען, ווען — —

— ניין, ניין, נעהט! אוועק פון מיר! איך ווייס פון וואנען מיר קומט — אין נאסען צימער, אויף מיין קראנ־קען בעט, זענט איהר געבוירען געווארען, און מיין שלאפצייט האט אייך אין מיין ברוסט געבראכט. נעהט! אט וועל איך זיך קרעפטיגען, אט וועל איך ווערער קרעפטיג מיין האמער הויבען, איך וועל זיך וווערער באקוועהם צושפרייטען דער שווערער מאסע פון דעם אייזען שטאנג, אבער די נעראנקען זענען פיעל שטארקער: — פון איהם מיט'ן אייזען צוואמען — זיי ציהען זיך אן צישפרייטען זיך, אהן א מאס און אהן א גרענעץ, און אין דער ברוסט קעסטעל פון דעם אלטען ארבייטער איז שרעקליך עגג, און עס דריקט אזוי —

— און אויב היינטיגען מאל איז דאס ארורכגענאנגען — וואס וועט זיין מארגען? מארגען, ווען א בייזער ווינט אדער שלעכטע נראן, וועלען דעם קערפער ווידער צום בעט צו שמידען? וואס וועלען טון די קינדער, ווען זייער טאטעס הענט וועלען אנהויבען צו ציטערן, און עסען וועלען זיי פארט וועלען? וואס וועט טאן די מוטער, ווען איהר ברוגטגעבער איז אלט, און איהרע יונגע קינדער...

— דער דירעקטאר רופט אייך.

דער אייזען האט א האק געטאן אן דער ערד.

— דער דירעקטאר?

און עס האט זיך אלץ אפגעריסען און איז פארשוואונדען. שטום זענען געווארען די מאשינען, און צורוגען, איינגעזונקען אין דער ערד איז די פאבריק מיט איהרע ווענט; אפגעריסען האט זיך דאס דין גע־דאנקעלע, און איז ווי א פלאטערעל ער־נעז פארשוואונדען: און איבערן גרוי־סען פוסטען חלל האט עפעס אזוי הארט ווי מיט ביינער אויסגעקלאפט —

— דער דירעקטאר רופט אייך...

דער דירעקטאר רופט אייך — —

איז וואס קליין מענשעלע? דער די־רעקטאר רופט אייך — —

איז וואס קליין מענשעלע? שוין צייט אין וועג — — אלץ איז א חלום, און פריהער אדער שפעטער, דער סוף איז אייר־נער! און אפשר טאקע גלייכער — פאר מיעדע ביינער — איז דער קבר ווייך?

דער דירעקטאר רופט אייך . . . דער די־רעקטאר רופט אייך . . . און דאס הארץ וועט אויפהערען צו קלאפען, און עס וועט ניט זיין אזוי ענג, אין ווינטער ווי זומער, און קיין הונגער וועט אויך ניט זיין . .

— זיצט! זעצט זיך.

דער דירעקטאר רופט אייך . . . אין אפשר איז גלייכער — די אויערן וועלען ניט הערען די שטענדיגע קרעכצען. די אייגען וועלען ניט זעהן די אייביגע יסורים עס וועט מיט אמאל ווערען אזוי גוט . . . שניי וועט פאלען, און עס וועט זיין גוט; א רעגען וועט גיסען, און עס וועט זיין גוט; קאלט וועט זיין און עס וועט זיין גוט: און היים וועט זיין — —

— זיצט! רוקט צו דעם בענקעל און זעצט זיך.

און די קינדער וועלען דערוויל שוין אויסוואכסען, און די אלטע וועט דא ניט ווייס לייגען, און ניט ווייס וועלען לייגען נאך א סך — באאנדטע און אומבאקאנ־טע . . .

— זיצט! פארוואס זעצט איהר זיך ניט?

— האא?

ערשט איצטער האט ער דערזעהן פאר זיך דעם דירעקטאר, עטוואס אויפ־געהויבען פון פאטעל מיט א סיגאר אין האנט, און מיט אזא מיטלייד אין די אור־ען. וואו איז ער? ער האט אומרוהיג א קוק געטאן ארום זיך — אך, יא! דער דירעקטאר האט דאך איהם גערופען. צור־ליעב וואס?

ער שטרענגט אן דעם קאפ אויף זיך צו דערמאהנען צוליעב וואס — אך, יא! ער האט דאך איהם געהייסען זיצען.

און ער שמייכעלט שולדיג, און זעצט זיך אויף שפיץ פון בענקעל.

— איך האב אייך גערופען, האט אנ־געהויבען דער דירעקטאר, און האט אן אש־שלעכטל אנגעקלאפט דעם אש פון סיגאר כדי זיך מיט אייך אדורכצוריידען. איהר זענט ביי אונז אין פאבריק באזונד־דערע רעכט, ניט אויף די זעלבע רעכט וואס אלע אנדערע ארבייטער, איך מיין אז איהר ווייסט דערפון, און איהר שאעט עס אפ, וואס? וואס שווייגט איהר? אויב איהר מיינט אנדערש, הם, טא זאגט וואס?

— האא?

— איך זאג אז איהר ווייסט מסתמא אז מיר האבען זיך מיט אייך אנדערש גע־רעכענט ווי מיט אלע אנדערע — ניט אזוי?

— יא, יא, ניט ווי מיט אלע אנ־דערע . . .

— זעהט איהר שוין! מיר האבען אויף אייער ארבייט נעקוקט — אזוי צו זאגען, דורך די פיינער, פשוט— איהר זענט אונז געווען געפעלען . . .

דער ארבייטער האט זיך פלוצלינג גענעבען א שטעל אויף — —

הער דירעקטאר! אויב איהר זענט א מענש און איהר האט א מענשליך הארץ — לאזט מיר ווייטער ארבייטען אין פאב־ריק, איך האב אזוי פיעל יאהרען גע־ארבייט, און היינט אויך — נאך אן אר־בייטער — —

מעהר האט ער ניט געקענט זאגען. עס האט איהם אין האלז אזוי־מענגערריקט, ער האט פרובירט א דרעה טאן דעם האלז אויף רעכטס און אויף לינקס, אין דער הויך — עס איז ניט געגאנגען.

— זעצט זיך, זעצט זיך — מען דארף זיין קאלטבלוטיגער, אן ארבייטער דארף ניט זיין אזוי היציג, בפרט אין אייער־ע יאהרען — איך האב אייך גערופען, ווייל איך וויל זיך מיט אייך באראטען — — איהר דארפט זיך ניט שעהמען, טאמער דארפט איהר אביסעל געלט וועל איך אייך אויסבארגען — פון מיין קעשענע . . . און טאמער פעהלט אייך דארטען אין שטוב איינגיג זאכען — וועלען מיר אויך זעהען — וואס? מיר זענען מענשען, און דארפען זיך פארשטעהן, איהר דארפט זיך גארניט שעהמען.

— איך דארף גארנישט.

— עס איז אייער זאך. איך זאג אייך נאר ווי דאס איז, איהר דארפט מיר גלוי־בען אז איך האב אייך גוט אין זיכען, איך האב — צו איהר וועט גלייבען צו ניט — פאריגע נאנצע נאכט צוליעב אייך ניט געשלאפען. איך בין פארגאנטווארטליך פאר דער פאבריק — מיר דינען נאר דער פאבריק, און די פאבריק שטעהט העבער פון אונזערע אינטערעסען — יא ליידער בין איך דער דירעקטאר, און איך מוז אייך זאגען אז איהר מוזט זיך שוין אפרוהען... איהר פארשטעהט, איהר קענט מעהר ביי אונז ניט ארבייטען.

דער דירעקטאר האט זיך אפגעהאקט. דער אנגריף איז געמאכט געווארען, ער האט איצטער געדארפט זיין גרייט צו דער פארטיידיגונג. אבער דער ארבייטער האט געשוויגען. ער האט ניט צו מאל א זיפץ געטון.

דעם דירעקטאר איז געווארען לייכ־טער. ער האט זיך אויפגעהויבען, האט פון זיך אפגערוקט דעם פאטעל און איז צו צום ארבייטער. ער האט אויעגעלייגט זיין האנט אויפ'ן ארבייטערס אקסעל און געזאגט:

— איך פיהל אייך מיט. גלויבט מיר אז מיר איז שווער געווען מיט אייך צו רעדען. שוין א וואך צייט, ווי יעדען טאג קלייב איך זיך מיט אייך צו ריידען און איך האב ניט געקענט — —

דער ארבייטער האט אויפגעציטערט, ער האט אויפגעהויבען דעם קאפ —

— וועגען וואס?

— אט וועגען דעם וואס איך האב אייך נאר וואס געזאגט...

ער האט אנגעהויבען צו שפאנען אי־בערען צימער הין און צוריק —

א פאבריק איז אבער ניט קיין פיר־לאנטראפישער אנשטאלט. א פאבריק האט איהרע אינטערעסען, און מיר מוזען זיך מיט דעם רעכענען.

דער דירעקטאר האט א קוק געטון אויפ'ן זייגער, און האט זיך געכאפט —

— אך נאט, ווי שפעט! זיך אזוי פארדערט, און דא איז א בארג מיט אר־בייט!

ער האט א שמייכעל געטאן:

— גלויבט מיר אז אז ארבייטער צו זיין איז א סך לייכטער ווי א דירעקטאר... מילא, וואס זאל מען טאן — יעדער האט זיין פעפעל... נו, האט ניט קיין פאראיבל טאמער וועט איהר עפעס דארפען . . .

ער האט אויסגעצויגען די האנט צום ארבייטער. דער ארבייטער האט זיך אויפ־געהויבען —

— אלזא?

— צו יעדער צייט ווען איהר וועט עפעס דארפען — —

— בלייב איך אין פאבריק ארבייי־טען?

דער דירעקטאר האט זיך דערשראקען און אויסגעשטעלט א פאר אויגען.

— וואס הייסט?

— איך פרעג, אויב איך בלייב אין פאבריק.

— דאס איז אונזערליך! האט דער דירעקטאר קאטעגאריש געענטפערט.

— פארוואס?

— אך נאט! איך רעד אז רעד, און ער מיר פארוואס... דערפאר, ווייל, — דער דירעקטאר האט געצויגען יעדען ווארט באזונדער — ווייל א פאבריק איז א פאבריק, איהר פארשטעהט? א פאבריק איז ניט קיין, קיין, קיין... איהר פאר־שטעהט?

און וואס זאל איך איצטער טאן מיט מיין ווייב און קינדער?

דער דירעקטאר האט אנגעשטעלט די ליפען אין אנגעהויבען בלאזען ווי עס וואלט איהם געווארען שרעקליך היים. ער האט גערוימער געמאכט דעם קראגען אויפ'ן האלז און געזאגט:

— מיין פריינט! איהר זענט ניט איינער, פארשטעהט, אז אויב איך האב דא נאר ווייל איך פיעל געארבעט, איז דאס אויב איך האב מיט אייך מיטלייד, איהר פארשטעהט צו ניין? איך קען אייך אבער נארניט העלפען — נארניט. דא איז א פאבריק, געהט אהיים און בארוהיגט איין.

— הער דירעקטאר! עס איז אונ־מעגליך! אזוי פיעל יאהרען געארבייט. וואס איך עהאס פון מיין אר־בייט . . . קוקט אן ווי מיינע קינדער כעהען אנגעטאן, זעהט . . .

— איך האב אייך געזאגט אז טאמער וועט איהר עפעס דארפען, וועל איך זעהן דאס אייך צו שאפען — ווי ווייט מעג־ליך...

— איך וויל ניט קיין נדבות, הער דירעקטאר, איך וויל ארבייט.

— איין פאבריק איז דא? זוכט . .

— איך בין אלט, און אויסגעשעפט, איך וועל קיין ארבייט ניט געפינען.

— וואס קען איך אייך העלפען?

— לאזט מיר ארבייטען — —

דער דירעקטאר איז געווארען אמגע־רולדיג. ער האט אנגעהויבען צו קוועטשען דעם עלעקטריישען קנעפעל.

— אלזא, איהר וועט מיר ענטשול־דיגען, איך האב פאר אייך מעהר קיין צייט ניט.

דער ארבייטער האט פארשטעלט דעם פנים מיט די הענט. ער האט איינגאנגען נעציטערט.

אין ציממער אין אריין דער דאנער, א ווייל איז ער געשטאנען אומענטשלאָ־סען נאכדעם איז ער צו צום ארבייטער און איהם לייכט אנגערירט ביים ארבעל.

— דער הער דירעקטאר איז פארגו־מען. איהר וועט אזוי גוט זיין פארלאזען דעם ציממער.

דער ארבייטער האט אראפגעלאזט די הענט. נאכאמאל האט ער א קוק געטאן צום דירעקטאר. יענער איז געזעסען טיעף פארטיעפט אין די אויסגעריסען אויגען.

ער האט זיך לאנגזאם אויסגערעהט, און איז אויסגעגאנגען אין דער פארטיר־ען. ער האט ניט געקענט אויפהערען צו זעהן אין דער אויסגעריסענער אויגען פון דער דירעקטאר, אין דער ווארעם פון דער שטוב, אין דער ווארעם פון דער אויגען פון דער דירעקטאר, אין דער ווארעם פון דער אויגען פון דער דירעקטאר, אין דער ווארעם פון דער אויגען פון דער דירעקטאר...

היינטיגע וואך אין די טעאטערס

מעני קינג

וועלכער טרעט אויף היינטיגע וואך אין עמפייער טעאטער.

מיס העטי גרעהעם

איינע פון די הויפט אקטריסעס אין קאר־מעדי טעאטער, אויספטעטענדיג היינטיגע וואך אין דער קאמעדיע "דריי לעבעדיגע נייסטער".

העראלד לאיד

וועמעס בילד "דער פרעשמאן" ווערט גע־וויזען היינטיגע וואך אין רידזשענט טעאטער.

עמפייער טעאטער

די היינטיגע וואך אטרעקשאן אין עמפייער טעאטער איז דער פאפולערער קאלאמביא בורלעסק "לאמיר נעהן", וואס איז אויפגעפיהרט און פארזאיר־ט געווארען פון פרעד קלארק, וועלכער האט באשאפען דעם בורלעסק, מעני קינג, א לאנגאנדיגער ליעבלינג אקטיאר אין בורלעסק, וועלכער איז באקאנט אלס דער מאונטיין פון נעלעכטער וואס ער באר־שאפט כסדר, בעת ער איז אויף דער ביהנע. זיין הויפט ארויסהלפער איז דרשאהן א, נרענט, דער גלייכער מאן און וואלטער "פעפ" סמיט, א וואונדערבאר־ער אקטיאר און טענצער. נאכדעם זענען פאראן צוואנציג טענצער און צוציהנדיג־ע מוזיקאליש נומערען.

א ספעציעלער מיט־נאכט אויפפיה־רונג ווערט געגעבען דאנערשטאג אוונט, ווען וואהרן רזולטאטען ווע־לען אנאנסירט ווערען פון דער ביהנע.

עבאטס סטרענד טעאטער

רייד פרעזענטירט מיט א סך גע־שמאק אין שלהנע קאסטיומען און עליק־טרישע עפעקטען באר־ייבערט די אויס־פיהרונג פון "סמאלען סווייס" וואס ווערט היינטיגע וואך געוויזען אין עבאטס סטרענד טעאטער.

די פארשטעלונג איז באטראכט גע־ווארען אלס איינע פון די וואונדערבאר־סטע אטרעקשאנס אויף דעם מיוטשעל בורלעסק סירקוס לעצטען סיזאן, און עדי סולליוואן. איהר פראדוצירער, זאגט אז עס איז די בעסטע און גרעסטע "שאו" פון היינטיגען סיזאן.

דער אויסגעצייכענטער עקסט ווערט אנגעפיהרט מיט מארדישי פענעטי, א באריהמטע און לעבענסווירדיגע אקטריס, און עס שליסט אויך איין מאריס לעווין, א אידישער כאראקטער אקטיאר.

א מיטנאכט שאו וועט זיין דאנערש־טאג אוונט, 11.30, און וואהלען ריי־

אן „ארט" קאמפיין אין זענגאנד

ניו יארק.—

ריכטער דזשייקאב פענקין, פארזי־צער פון אמעריקאנער „ארט" האט די טעג באקומען א טעלעגראמע פון אלעק־סאנדער האלפערן און וועלכען ער טיילט מיט, אז די לעצטע פארזאמלונג פון דעם „ארט־אויסבווי־סאנד", וואס איז פארגע־קומען אין לאנדאן, ענגלאנד, איז געווען א גרויסער ערפאלג.

די ארבייט פון „ארט" האט פאר־אינטערעסירט אלע שיכטען פון דער אי־דיש־ענגלישער באפעלקערונג און זיי האב־בען באשלאסען אנצוהויבען א קאמ־פיין צו שאפען געלדער פאר דער ארבייט, וועלכע דער „ארט" פיהרט אז אין די פארשידענע מזרח־אייראפעאישע לענדער.

אין דערזעלבער צייט נעהען אויך אז „ארט"־קאמפיינס אין דייטשלאנד, בעלגיען, פראנקרייך און אנדערע לענדער. עס איז דעם „ארט" געלונגען צוצוצי־הען צו זיין ארבייט אידישע כלל־טוער, וועלכע זענען ביז איצט געשטאנען ווייט פון דער ארבייט צו באזעצען אידען אויף לאנד אדער זיי געבען א טעכנישע ערצי־הונג.

די ארבייט פון „ארט" צווישען די אידישע מאסען געפינט נאם ווייטער אלץ מעהר אנהייננער און איבעראל אר־נאניזירען זיך די אידען כדי צו שטיצען די „ארט"־ארבייט.

אין אנגעהויבען נע[illegible]טיר, ער האט אבער געמאכט ניט מעהר, ווי צוויי טריט און איז געפאלען.

דער דירעקטאר האט זיך ביין אויפ־געהויבען פון פאטעל, און פון צווישען זיינע צייהן האט זיך ארויסגעריסען:

— אונדאנקבארע!

אונדאנקבארע

(ערצעהלונג)
פון אמן

אזעלכע מאמענטען האט ער אין דער צייט פון די פאר צעהנדליג יאהר וואס ער ארבייט אין דער פאבריק געהאט א סך. עס פלעגט זיך אנהויבען מיט א שלעכ־טער שטימונג, באכדעם א דריקונג ביים הארץ, אין אמלעצט — דער פארדראכט. דער פארדראכט פלעגט איהם אויסמאלען פינסטערע בילדער, שרעקליך גרויסע, און איהם שרעקען: און וואס מעהר ער האט זיך געשראקען — זענען דיעזע בילדער אלץ מעהר געוואקסען, אלץ פינסטערער געווארען. פלעגט איהם דאס הארץ אנ־הויבען שטארק צו קלאפען — ניט אויס־צוהאלטען. און ער פלעגט זיך ענטשליי־סען אויף אן ארויסרוף. ער פלעגט זיך אנגעהמען מיט'ן נאנצען מוט, און אנט־פעגען שטעלען זיך קעגען אט דער גרוי־סער פינסטערער שרעק, פארשטעלענדיג זי זיך נאך פיעל גרעסער און שרעקלי־כער, און מערקווירדיג — פונקט דאן זענען די פינסטערע שרעקליכע בילדער פארשוואונדען, דער פארדראכט — צוגרו־נען, און א שטימונג פלעגט קומען א גע־הויבענע אזא, א פרעהליכע.

די מאמענטען האט ער שוין גוט געקענט און לאנג שוין ווי ער האט געפר־נען די פייסען אויף זיי צו שטיהען, גלייך ביים געבוירען ווערען. אט גלייך נאך ווי עס פלעגט איהם אנהויבען דריקען דאס הארץ פלעגט ער שוין פארוואהרען.

— וואס, די וועלט ווערט שוין פינ־סטער? דער הימעל פאלט שוין ארונ־טער? שדים שטרעקען אויס זייערע שפיצינע נעגעל צו דיר?

און באלד נאך ער האט געשפירט ווי א פארדראכט הויבט זיך אן צו באוועגען אין זיין ברוסט — פלעגט ער צו זיך שרייען:

— נעה! נעה אוועק פון מיר, ווייל איך וויים פון וואנען דו קומסט! צוויי שלאפלאזע נעכט האבען דיר געבראכט, און אין א נאסען צימער ביזטו געבוירען געווארען. נעה! וואורום אט שטעל איך זיך קעגען דיר, און דו אנטלויפסט וואו מעפער וואקסט — נעה!

אה, אין יענע מאמענטען האט ער געשמייכעלט! עס האט איהם וועה גע־טאן, און ער האט געשמייכעלט, וואורום וואס פאר א פארדראכטען האבען נעקענט עקזיסטירען אין זיין בריסט, אז — אין פאבריק איז ער א גלייעבטער — יא אין פאבריק איז ער גלייעבט — דאס ווייסען אלע, וויפיעל טויזענטער ארבייטער האב־בען זיך פאר זיין צייט געביטען! אט, ער וויל זיך דערמאהנען יענע די ערשטע און קען ניט — אזוי פיעל האבען זיי זיך געביטן... אינגשווערען, טעכניקער, אנ־פיהרער — אלץ האט זיך גערדרעהט אין א דאך אויף הינטער דער פאבריק ארום, און ער — ער איז געווען אין פאבריק, ווי א פאסאזשיר אין א שנעל צוג, און האט נעקענט אויסכאפען ווי־פיעל זיינען זיי, די וועלכע האבען זיך אויף הינטער דער פאבריק ארויסגע־דרעהט?

און וואס האבען זיי אין איהם געפר־נען?

ער שמייכעלט, און ווערט באלד צו־ריק ערנסט: — מען קען ניט זאגען, גע־זונטע הענט און פייעצעס, מיט א דיי־צפלין... פעהיגקייטען אויך אביסעל... קנאב, וואס האט עפעס אריין, אין דער פאבריק? אהא! ווען ער זאל נאך קע־נען אויסרעכענען זיין נאנצע ארבייט פאר דער נאנצער צייט, אין פארגלייך מיט די קאפיטאלען וואס די פאבריק האט פאר דער צייט געשאפן—וואלט ער שוין איצטער געווען גוט פארזארגט אויף זיין נאנצען לעבען!

און וואס האט ער איצטער, ווען ער איז אלט, מיער, און אויסגעשעפט? כאטשבי איין יאהר זיך אויסצורוהען גע־האט! און וואס וועט זיין מארגען? מארגען, ווען — —

— ניין, ניין, נעהט! אוועק פון מיר! איך ווייס פון וואנען מיר קומט — אין נאסען צימער, אויף מיין קראנ־קען בעט, זענט איהר געבוירען געווארען, און מיין שלאפצייט האט אייך אין מיין ברוסט געבראכט. נעהט! אט וועל איך זיך קרעפטיגען, אט וועל איך ווערער קרעפטיג מיין האמער הויבען, איך וועל זיך דערמאהנען צושפרייטען דער שווערער מאסע פון דעם אייזען שטאנג, אבער די נעראנקען זענען פיעל שטארקער: — פון איהם מיט'ן אייזען צוואמען — זיי ציהען זיך אן צישפרייטען זיך, אהן א מאס און אהן א גרענעץ, און אין דער ברוסט קעסטעל פון דעם אלטען ארבייי־טער איז שרעקליך עגג, און עס דריקט אזוי —

— און אויב היינטיגען מאל איז דאס ארורכגענאנגען — וואס וועט זיין מאר־גען? מארגען, ווען א בייזער ווינט אדער שלעכטע נראן, וועלען דעם קערפער ווידער צום בעט צו שמידען? וואס וועלען טון די קינדער, ווען זייער טאטעס הענט וועלען אנהויבען צו ציטערן, און עסען וועלען זיי פארט וועלען? וואס וועט טאן די מוטער, ווען איהר ברוגטגעבער איז אלט, און איהרע יונגע קינדער...

— דער דירעקטאר רופט אייך.

דער אייזען האט א האק געטאן אן דער ערד.

— דער דירעקטאר?

און עס האט זיך אלץ אפגעריסען און איז פארשוואונדען. שטום זענען געווארען די מאשינען, און צורוגען, איינגעזונקען אין דער ערד איז די פאבריק מיט איהרע ווענט; אפגעריסען האט זיך דאס דין גע־דאנקעלע, און איז ווי א פלאטערעל ער־נעז פארשוואונדען: און איבערן גרוי־סען פוסטען חלל האט עפעס אזוי הארט ווי מיט ביינער אויסגעקלאפט —

— דער דירעקטאר רופט אייך . . .

דער דירעקטאר רופט אייך — —

איז וואס קליין מענשעלע? דער די־רעקטאר רופט אייך — —

איז וואס קליין מענשעלע? שוין צייט אין וועג — — אלץ איז א חלום, און פריהער אדער שפעטער, דער סוף איז אייר־נער! און אפשר טאקע גלייכער — פאר מיעדע ביינער — איז דער קבר ווייך?

דער דירעקטאר רופט אייך . . . דער די־רעקטאר רופט אייך . . . און דאס הארץ וועט אויפהערען צו קלאפען, און עס וועט ניט זיין אזוי ענג, אין ווינטער ווי זומער, און קיין הונגער וועט אויך ניט זיין . .

— זיצט! זעצט זיך.

דער דירעקטאר רופט אייך . . . אין אפשר איז גלייכער — די אויערן וועלען ניט הערען די שטענדיגע קרעכצען. די אייגען וועלען ניט זעהן די אייביגע יסורים עס וועט מיט אמאל ווערען אזוי גוט . . . שניי וועט פאלען, און עס וועט זיין גוט; א רעגען וועט גיסען, און עס וועט זיין גוט; קאלט וועט זיין און עס וועט זיין גוט: און היים וועט זיין — —

— זיצט! רוקט צו דעם בענקעל און זעצט זיך.

און די קינדער וועלען דערוויל שוין אויסוואכסען, און די אלטע וועט דא ניט ווייס לייגען, און ניט ווייס וועלען לייגען נאך א סך — באאנדטע און אומבאקאנ־טע . . .

— זיצט! פארוואס זעצט איהר זיך ניט?

— האא?

ערשט איצטער האט ער דערזעהן פאר זיך דעם דירעקטאר, עטוואס אויפ־געהויבען פון פאטעל מיט א סיגאר אין האנט, און מיט אזא מיטלייד אין די אור־ען. וואו איז ער? ער האט אומרוהיג א קוק געטאן ארום זיך — אך, יא! דער דירעקטאר האט דאך איהם גערופען. צור־ליעב וואס?

ער שטרענגט אן דעם קאפ אויף זיך צו דערמאהנען צוליעב וואס — אך, יא! ער האט דאך איהם געהייסען זיצען.

און ער שמייכעלט שולדיג, און זעצט זיך אויף שפיץ פון בענקעל.

— איך האב אייך גערופען, האט אנ־געהויבען דער דירעקטאר, און האט אן אש־שלעכטל אנגעקלאפט דעם אש פון סיגאר כדי זיך מיט אייך אדורכצוריידען. איהר זענט ביי אונז אין פאבריק באזונד־דערע רעכט, ניט אויף די זעלבע רעכט וואס אלע אנדערע ארבייטער, איך מיין אז איהר ווייסט דערפון, און איהר שאעט עס אפ, וואס? וואס שווייגט איהר? אויב איהר מיינט אנדערש, הם, טא זאגט וואס?

— האא?

— איך זאג אז איהר ווייסט מסתמא אז מיר האבען זיך מיט אייך אנדערש גע־רעכענט ווי מיט אלע אנדערע — ניט אזוי?

— יא, יא, ניט ווי מיט אלע אנ־דערע . . .

— זעהט איהר שוין! מיר האבען אויף אייער ארבייט נעקוקט — אזוי צו זאגען, דורך די פיינער, פשוט— איהר זענט אונז געווען געפעלען . . .

דער ארבייטער האט זיך פלוצלינג גענעבען א שטעל אויף — —

הער דירעקטאר! אויב איהר זענט א מענש און איהר האט א מענשליך הארץ — לאזט מיר ווייטער ארבייטען אין פאב־ריק, איך האב אזוי פיעל יאהרען גע־ארבייט, און היינט אויך — נאך אן אר־בייטער — —

מעהר האט ער ניט געקענט זאגען. עס האט איהם אין האלז אזוי־מענגערריקט, ער האט פרובירט א דרעה טאן דעם האלז אויף רעכטס און אויף לינקס, אין דער הויך — עס איז ניט געגאנגען.

— זעצט זיך, זעצט זיך — מען דארף זיין קאלטבלוטיגער, אן ארבייטער דארף ניט זיין אזוי היציג, בפרט אין אייער־ע יאהרען — איך האב אייך גערופען, ווייל איך וויל זיך מיט אייך באראטען — — איהר דארפט זיך ניט שעהמען, טאמער דארפט איהר אביסעל געלט וועל איך אייך אויסבארגען — פון מיין קעשענע . . . און טאמער פעהלט אייך דארטען אין שטוב איינגיג זאכען — וועלען מיר אויך זעהען — וואס? מיר זענען מענשען, און דארפען זיך פארשטעהן, איהר דארפט זיך גארניט שעהמען.

— איך דארף גארנישט.

— עס איז אייער זאך. איך זאג אייך נאר ווי דאס איז, איהר דארפט מיר גלוי־בען אז איך האב אייך גוט אין זיכען, איך האב — צו איהר וועט גלייבען צו ניט — פאריגע נאנצע נאכט צוליעב אייך ניט געשלאפען. איך בין פארגאנטווארטליך פאר דער פאבריק — מיר דינען נאר דער פאבריק, און די פאבריק שטעהט העבער אין דער ערד.

היינטיגע וואך אין די טעאטערס

מעני קינג

וועלכער טרעט אויף היינטיגע וואך אין עמפייער טעאטער.

מיס העטי גרעהעם

איינע פון די הויפט אקטריסעס אין קאר־מעדי טעאטער, אויספטעטענדיג היינטיגע וואך אין דער קאמעדיע "דריי לעבעדיגע נייסטער".

העראלד לאיד

וועמעס בילד "דער פרעשמאן" ווערט גע־וויזען היינטיגע וואך אין רידזשענט טעאטער.

עמפייער טעאטער

די היינטיגע וואך אטרעקשאן אין עמפייער טעאטער איז דער פאפולערער קאלאמביא בורלעסק "לאמיר נעהן", וואס איז אויפגעפיהרט און פארזאיר־ט געווארען פון פרעד קלארק, וועלכער האט באשאפען דעם בורלעסק, מעני קינג, א לאנגאנדיגער ליעבלינג אקטיאר אין בורלעסק, וועלכער איז באקאנט אלס דער מאונטיין פון נעלעכטער וואס ער באר־שאפט כסדר, בעת ער איז אויף דער ביהנע. זיין הויפט ארויסהלפער איז דרשאהן א, נרענט, דער גלייכער מאן און וואלטער "פעפ" סמיט, א וואונדערבאר־ער אקטיאר און טענצער. נאכדעם זענען פאראן צוואנציג טענצער און צוציהנדיג־ע מוזיקאליש נומערען.

א ספעציעלער מיט־נאכט אויפפיה־רונג ווערט געגעבען דאנערשטאג אוונט, ווען וואהרן רזולטאטען ווע־לען אנאנסירט ווערען פון דער ביהנע.

עבאטס סטרענד טעאטער

רייד פרעזענטירט מיט א סך גע־שמאק אין שלהנע קאסטיומען און עליק־טרישע עפעקטען באר־ייבערט די אויס־פיהרונג פון "סמאלען סווייס" וואס ווערט היינטיגע וואך געוויזען אין עבאטס סטרענד טעאטער.

די פארשטעלונג איז באטראכט גע־ווארען אלס איינע פון די וואונדערבאר־סטע אטרעקשאנס אויף דעם מיוטשעל בורלעסק סירקוס לעצטען סיזאן, און עדי סולליוואן. איהר פראדוצירער, זאגט אז עס איז די בעסטע און גרעסטע "שאו" פון היינטיגען סיזאן.

דער אויסגעצייכענטער עקסט ווערט אנגעפיהרט מיט מארדישי פענעטי, א באריהמטע און לעבענסווירדיגע אקטריס, און עס שליסט אויך איין מאריס לעווין, א אידישער כאראקטער אקטיאר.

א מיטנאכט שאו וועט זיין דאנערש־טאג אוונט, 11.30, און וואהלען ריי־

אן „ארט" קאמפיין אין זענגאנד

ניו יארק.—

ריכטער דזשייקאב פענקין, פארזי־צער פון אמעריקאנער „ארט" האט די טעג באקומען א טעלעגראמע פון אלעק־סאנדער האלפערן און וועלכען ער טיילט מיט, אז די לעצטע פארזאמלונג פון דעם „ארט־אויסבווי־סאנד", וואס איז פארגע־קומען אין לאנדאן, ענגלאנד, איז געווען א גרויסער ערפאלג.

די ארבייט פון „ארט" האט פאר־אינטערעסירט אלע שיכטען פון דער אי־דיש־ענגלישער באפעלקערונג און זיי האב־בען באשלאסען אנצוהויבען א קאמ־פיין צו שאפען געלדער פאר דער ארבייט, וועלכע דער „ארט" פיהרט אז אין די פארשידענע מזרח־אייראפעאישע לענדער.

אין דערזעלבער צייט נעהען אויך אז „ארט"־קאמפיינס אין דייטשלאנד, בעלגיען, פראנקרייך און אנדערע לענדער. עס איז דעם „ארט" געלונגען צוצוצי־הען צו זיין ארבייט אידישע כלל־טוער, וועלכע זענען ביז איצט געשטאנען ווייט פון דער ארבייט צו באזעצען אידען אויף לאנד אדער זיי געבען א טעכנישע ערצי־הונג.

די ארבייט פון „ארט" צ